

Lietuvių kalbos žargono priesaginiai būdvardžiai ir subūdvardžių dalyviai

Kudirka, Robertas

Lietuvių kalbos žargono priesaginiai būdvardžiai ir subūdvardžių dalyviai

Respectus Philologicus, vol. 40, núm. 45, 2021

Vilniaus Universitetas, Lituania

Disponible en: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=694473962003>

DOI: <https://doi.org/10.15388/RESPECTUS.2021.40.45.90>

Esta obra está bajo una Licencia Creative Commons Atribución 4.0 Internacional.

Lietuvių kalbos žargono priesaginiai būdvardžiai ir subūdvardėję dalyviai

Suffixal Adjectives and Adjectival Participles in the Slang of Lithuanian Language

Robertas Kudirka robertas.kudirka@knf.vu.lt
Vilniaus universiteto Kauno fakultetas, Lithuania

 <https://orcid.org/0000-0002-1781-0478>

Respectus Philologicus, vol. 40, núm. 45, 2021

Vilniaus Universitetas, Lithuania

Recepción: 14 Febrero 2021

Aprobación: 28 Junio 2021

DOI: <https://doi.org/10.15388/RESPECTUS.2021.40.45.90>

Redalyc: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=694473962003>

Summary: Straipsnyje aptarti 197 lietuvių kalbos žargono priesaginiai hibridiniai būdvardžiai ir 34 subūdvardėję dalyviai. Atliktas tyrimas atskleidžia, kad skoliniai afiksine adaptacija yra priderinami prie kalbinės sistemos ir adaptacinės ypatybės yra nulemtos aiškaus dėsningumo: žargoniniai hibridai sudaromi pagal darybinius modelius. Nustatyta, kad dažniausia skolinių iš anglų kalbos afiksinių adaptavimo priesaga žargone yra *-inis*: su ja daugiausiai anglų kalbos kilmės hibridinių būdvardžių, slaviškos kilmės hibridinių būdvardžių su šia priesaga žymiai mažiau. Priesagos *-iškas* hibridų pasiskirstymas kitoks: anglų kalbos hibridinių būdvardžių su priesaga *-iškas* beveik dvigubai mažiau negu slaviškos kilmės. Lietuvių kalbos žargone labiausiai linkę būdvardėti neveikiamosios rūšies dalyviai, subūdvardėjęs veikiamosios rūšies dalyvių yra mažai. Subūdvardėję neveikiamosios rūšies dalyviai dažniausiai turi neigiamą perkeltinę reikšmę ar vartojami kaip vulgarizmų substitutai.

Keywords: būdvardžiai, būdvardėjimas, žargonas, afksinė adaptacija.

Abstract: The article analyses 197 suffixal hybrid adjectives and 34 adjectival participles from *the Lithuanian slang and non-standard dictionary*. The study reveals that borrows with affixal adaptation are adapted to the language system, and the adaptive features are determined by regularities: hybrids replicate word-formation models from the Standard Lithuanian language. It was found that the most common suffix of affixal adaptation of borrowings from English is the suffix *-inis*. Distribution of hybrids with the suffix *-iškas* is different: almost twice less English originated hybrid adjectives with this suffix than Slavic languages. Adjectival passive participants are most commonly used in Lithuanian slang. Passive participles are the most likely to adjectivize, and there are only few adjectivized active participles in Lithuanian slang. Adjectivized passive participles usually have a negative figurative meaning or are used as substitutes for vulgarisms.

Keywords: adjectives, adjectival participles, slang, affixal adaptation.

Įvadas

Bendrinėje kalboje (bk) daugiausiai priesaginių būdvardžių pasidaroma iš daiktavardžių, bet darių priesagų nėra daug. Pačių dariausių priesagų trijulė yra: *-inis*, *-ė*, *-iškas*, *-a*, *-ingas*, *-a*, mažiau darios: *-ėtas*, *-a*, *-ytas*, *-a*, (Keinys, 1999, p. 75; Pakerys, 1994, p. 313–332; LKG, 1965, p. 550–602; DLKG, 1993, p. 191–220). Kitos priesagos nedarios (*-okas*, *-a*, *-opas*, *-a* ir kt.) arba tesudaro keliolika vedinių. Priesagos *-iškas*, *-a* būdingiausia darybinė reikšmė – ‘panašus į pamatinį žodžiu pasakytą daiktą’ (*kriaušiška forma*); priesagos *-inis*, *-ė* – ‘padarytas, kilęs iš pamatinių žodžių pasakyto daikto’ (*kriaušinis limonadas*). Retai,

bet priesaga *-inis*, *-ė* irgi gali reikšti ypatybę pagal panašumą: formą, temperamentą ir kt. (*šiaudinis patriotas*), bet šios reikšmės yra perkeltinės (Kniūkšta, 1976, p. 73–74; Keinys, 1999, p. 76; Gaivenis, 1991, p. 32–33). Kartais priesaga *-iškas*, *-a* taip pat gali žymėti esmines daikto ypatybes, apibendrintai reikšti tipą, rūšį, pvz., *vaikiški rūbai* ‘tokie vaikų rūbai, kokius dėvi vaikai’¹, *vyriška krūtinė*. Tokiais atvejais priesagų *-iškas* ir *-inis* vediniai gali būti vartojami kaip darybiniai sinonimai: *mistinis / mistiškas potyris*, *šventiška / šventinė nuotaika ir pan.* (plg. Kniūkšta, 1976, p. 180–182; Keinys, 2005, p. 365–366; Vaskelienė, Kučinskienė, 2012, p. 155). Šių priesagų sinonimika nenaujas dalykas, praeityje semantiniai ryšiai buvo daug artimesni: *dievingas*, *-a* ‘dieviškas’, *draugingas*, *-a* ‘draugiškas’ (Ambrazas, 2003, p. 17–20). Priesagos *-inis* būdvardžiai nelaipsniuojami, nes ypatybės nusako tik pagal nekintamą santykį. Prireikus nusakyti laipsnį pasitelkiamas priesagos *-iškas* darybinis sinonimas (*demokratinis*, *-ė demokratiškesnis*, *-ė*), pvz.: *demokratinis valdymas šalyje. administravimas tampa demokratiškesnis*. Jei priesagos *-inis* vedinys neturi sinonimiškų būdvardžių, didesnis ypatybės laipsnis nusakomas samplaikine forma (*labiau demokratinis*, *-ė*): *rinkimai bus labiau demokratinės valstybės viltis* (plg. Kniūkšta, 1976, p. 103).

Sistemingai išanalizavus žargono prieveiksmių priesagos *-ai* hibridinius vedinius, suaugtinius prieveiksnius, pavienius suprieveiksmėjusius žodžius ir žodžių junginius nustatyta, kad ištirtųjų prieveiksmių morfologinės ypatybės yra ne chaotiškos, bet specifiskai ir nuosekliai transformuotos ir nulemtos lietuvių bk ir teritorinių dialektų sisteminių ypatybių (Kudirka, 2019; 2020; 2021). Socialinių dialektų nekodifikuojamieji, savaimingi dėsningumai gali būti aktualūs ir bk normintojams, nes labai svarbu, kad skolinių teikybą nebūtų nutolusi nuo gyvosios kalbos vartosenos, adaptyvaus morfologijos ypatybių priderinimo (plačiau žr. Keinys, 2007, p. 72).

Tyrimų apie skolintus, nenorminius ar žargono būdvardžius nėra daug, dažniausiai būdvardžiai nagrinėjami normiškumo aspektu (Kniūkšta, 2001; Pažūsis, 2009). Išimtis yra Jurgio Pakerio tyrimas apie skolintų tarptautinių ir nenorminių būdvardžių morfologinę adaptaciją (Pakerys, 2016). Straipsnyje daromos aktualios išvados: (1) pagrindinis tarptautinių būdvardžių adaptacijos būdas yra darybinis priesagos keitimas, (2) dažnas priesagos *-inis* pasirinkimas siejamas su jos produktyvumu. Kituose tyrimuose būdvardžiai analizuojami fragmentiškai ar tik kaip skolinių dalis (Kregždys, 2016; Lanza, 2011; Ryklienė, 2000).

Šio straipsnio tikslas – išanalizuoti visus priesaginius žargono būdvardžius, būdvardėjančius ir jau subūdvardėjusius dalyvius, nes šis morfologinis virsmas yra gana savitas reiškinys. Iš pradžių buvo nustatoma žargonybės kilmė, paskui žodis analizuojamas darybiškai: nustatomas darybinis pamatas. Tada atliekama sisteminė analizė, kuria siekiama išgryninti darybinius modelius, aptarti tų modelių santykius. Analize siekiama nustatyti sistemiškas morfologines ypatybes ir bendrus struktūrinius dėsningumus. Medžiaga (197 būdvardžiai ir 34 subūdvardėję dalyviai) išrinkta iš *Lietuvių kalbos žargono ir*

nenorminės leksikos žodyno (Kudirka, 2012) ir papildyto minėto žodyno e. duomenyno. Šio žodyno medžiaga rinkta iš dviejų šaltinių: iš (a) sakytinės kalbos ir iš (b) internetinių forumų. Sudaryti paieškos eilutę *Google* paieškos sistemoje nebuvo keblu, reikėjo tik susisteminti įvairiai fonetiškai adaptuotas formas. Skolinių kilmė nurodoma iš aiškinamųjų žodynų (Czeszewski, 2006; Квеселевич, 2005; OEDe).

1. Lietuvių kalbos žargono būdvardžiai su priesaga *-inis, -ė*

Bk priesagos *-inis, -ė* vediniai dažniausiai žymi rūšį ir daromi iš daiktavardžių (Keinys, 1999, p. 76). Šie būdvardžiai rūšinę, skiriamąją daiktų ypatybę reiškia pagal pamatinio žodžio ir vedinio reikšmių santykius: (a) pagal sudaromąją medžiagą, (b) pagal paskirtį, (c) priklausymą ir kt. (Kniūkšta, 1976, p. 60; Skardžius, 1996, p. 246). Žargone hibridai su priesaga *-inis, -ė* irgi daromi iš daiktavardžių ir perima iš bk šios priesagos reikšmes: dažniausiai žymi rūšinę, skiriamąją ypatybę pagal sudaromąją medžiagą, paskirtį, kilmę.

1.1 Anglų kalbos kilmės hibridiniai būdvardžiai su priesaga *-inis*

Skolintų būdvardžių adaptacinė afiksacija bendrinėje kalboje neatsiejama nuo darios priesagos *-inis*, tokie vediniai gali net neturėti pamatinio žodžio (pvz., *matinis, -ė* (plg. vok. *matt* ‘neblizgus’), skoliniai gali būti tiesiog formaliai taip adaptuoti pagal vyraujančią afiksinių darinių analogiją (Urbutis, 1999, p. 15).

Naujesiems anglų kalbos skoliniams būdingas raiškos formų variantiškumas, dažniausiai konkuruoja bent dvi (dažnai daugiau) tą pačią realiją įvardijančios skolinio raiškos formos: (1) fonetiškai, ortografiškai adaptuota pagal tartį ir (2) autentiška, tik iš dalies adaptuota morfologiškai. Žargone pirmenybė teikiama grafiniam paprastumui, nes retai aktualus toks autentiškos formos tikslumas, kada priesaga rašoma po apostrofo ar po autentiškos formos netariamo balsio, pvz., *gameinis, game’inis, -ė* (dažniausiai *.ei minis, -ė*, plg. angl. *game*)². Tokie griozdiški variantai su apostrofais ir netariamais balsiais dažniausiai yra reti ar nevartojami, pvz.: *crazyinis**, *crazy’inis**³ (vartojamas tik *kr ei zinis, -ė*, plg. ang. šnek. *crazy*). Tokiais atvejais nenorminėje rašytinėje kalboje autentiška grafinė forma neišlaikoma dar ir dėl įvykdomos su keliomis adaptacinėmis pakopomis (*crazy kr ei zi kr ei ziškas, -a*)⁴ fonetinės, fonologinės, morfologinės, semantinės integracijos. Jei anglų kalbos žodis neturi gale netariamų balsių, tokios fonetiškai neadaptuotos formos rašytinėje kalboje paplitusios, pvz.: *scratchinis, -ė* muz. ‘skirtas skrečiui’ (plg. *skr.čas, scratchas* (angl. muz. *scratching, to scratch*) muz. ‘tam tikra miksavimo technika’).

Žargone priesagos *-inis* anglybių itin daug (67): *..tinis, bootinis, -ė* komp. ‘susijęs su pradine paleistimi’ (: *..tas*), *čil au tinis, chilloutinis* (muz.) ‘relaksacinis’ (: *čil au tas*), *čioper.nis, chopperinis, -ė* mot. ‘priklausantis čioperiams’ (: *či.peris*), *def au ltinis, -ė* ‘numatytas, tipinis’ (: *def au*

ltas), *didž.jinis, dydž.jinis*, -ė muz. 'skirtas didžejavimui' (: *didž.jus*), *dr.ginis*, -ė aut. sport. 'naudojamas traukos lenktynėse (drage)' (: *dr.gas*), *dži an glinis, junglinis*, -ė muz. 'priklausantis džanglo (jungle) stiliaus e. muzikai' (: *dži an glas*), *dž.ginis, jiginis*, -ė žvej. 'pritaikytas gaudyti džigu' (: *dž.gas*), *ekstr.minis, extreminis* 'ekstremalus' (: *ekstr.mas*), *.ei kinis, fakeinis .fake'inis*), -ė 'suklastotas' (: *.ei kas*), *.ei linis, failinis*, -ė 'nesėkmingas; defektinis' (: *.ei las*), *firml.rinis, firmvarinis*, -ė 'susijęs gamykline firmine programine įranga' (: *firml.ras*), *fl ei minis, flaminis*, -ė inet. 'įžeidžiantis' (: *fl ei mas*), *fryst ai linis, freestylinis .freestyle'inis*), -ė 'susijęs su frystailu' (: *fryst ai las*), *kr ei zinis*, -ė 'beprotiškas; pašėlęs' (: *kr ei zas*, plg. ang. *crazy*)⁵, *kv.drinis, quadrinis*, -ė aut. 'keturiais varomaisiais ratais' (: ang. *quadr-* 'ketur-'), *.kinis, macinis*, -ė komp. 'skirtas „Macintosh“' (: *.kas*), *meinstr.minis, mainstreaminis*, -ė 'priklausantis vyraujančiai (meno) kryptiai' (: *meinstr.mas*), *mikšer.nis*, -ė muz. 'susijęs su miksavimo pultu' (: *.kšeris*, plg. rus. muz. žarg. *микшерный*), *.tinis*, -ė komp. 'internetinis' (: *.tas*)⁶...

Kai kurie daiktavardiniai *-inis* hibridai pagal darybines reikšmes 'susiję su pamatiniu žodžiu pasakytu dalyku' (pvz., *pr.minis žurnalas*), 'panašus į pamatiniu žodžiu reiškiamą dalyką' (pvz., *tr.šinīs gabalas*) labai priartėja prie *-iškas* hibridų reikšmių, tad kai kurie vadiniai net tame pačiame tekste gali būti vartojami sinonimiškai:

fyfinis stilius (rūbas, vardas): megstu sportini stiliu bet ne fyfini ir ne forsini // samanta barbiškesnis nei barbė. fyfinis grynai vardas.⁷

fyfiškas stilius (rūbas, vardas): Pirkdama drabuži nežiuriu ar jis fyfiskas ar jis gotiskas. // vardas tai man nelabai gražus fyfiskas - auste.

Žargone, kaip ir bk (plg. Kniūkšta, 1976, p. 103), prireikus nusakyti laipsnį pasitelkiamas priesagos *-iškas* darybinis sinonimas (*.psinis*, -ė – *popsišk.snīs*, -ė – *popsiški au sias*, -ia *albumas .muzika*): *Taip praeitu metu albumas mano nuomone kiek popsiskesnis, dėl to greičiausiai ir islindo. // kad ddt-metel avgusta popsiskiausias, tai nepasakysčiau, gal linksmiausias, melodingiausias*. Jei nėra sinonimiško būdvardžio, didesnis ypatybės laipsnis nusakomas samplaikiškai (*labiau p.psinis, labiausiai p.psinis. albumas .muzika*): *Šį kartą ten buvo vieta ir muzikiniams eksperimentams, tačiau, apskritai, albumas pasirodė labiau popsinis*.

1.2 Slaviškos kilmės hibridiniai būdvardžiai su priesaga *-inis*, -ė

Priesagos *-inis* hibridinių žargonybių pamatiniai žodžiai dažniausiai yra daiktavardžiai (34): *atk.tinis*, -ė 'susijęs su nelegaliai mokama pinigų suma už tarpininkavimą' (: *atk.tas*), *barak.nis*, -ė stud. 'gyvenantis studentų bendrabutyje' (: *bar.kas*), *bep on tinis*, -ė 'bepasmis' (: *be p on to*, plg. rus. žarg. *беспоптовый*), *bymer.nis, bimer.nis*, -ė aut. 'priklausantis BMW' (: *.meris*), *bl.tinis*, -ė 'korupcinis' (: *bl.tas*), *br.tvinis*, -ė mot. 'susijęs su sportiniais motociklais' (: *br.tva*), *chali.vinis*, -ė 'nemokamas' (: *chali.va*), *.kinis*, -ė 'puikus' (: *.ki*), *fyfinis*, -ė 'būdingas fyfoms' (: *.fa*), *.or sinis*, -ė 'būdingas forsoms' (: *.or sas*), *fūfli.kinis*, -ė 'suklastotas' (: *fūfli.kas*), *.flinis*, -ė 'suklastotas' (: *fūfl., .flas*), *gli.kinis*, -ė 'haliucinacinis' (:

gli.kas), *kac.pinis*, -ė niek. ‘rusiškas’ (: *kac.pas*), *kišk.nis*, -ė žvej. ‘susijęs su gaudyklės maišu’ (: *..ška*), *lenciūg.nis* kar. ‘grandinis (karinis laipsnis)’ (: *lenci.gas*), *lochatr.ninis*, -ė ‘aferistinis’ (: *lochatr.nas*).

Rusų kalboje nėra diferencijuotos ilgųjų ir trumpųjų balsių tarties, tiesiog kirčiuojami balsiai tariami ilgiau negu nekirčiuojami, bet skolintose ir hibridinėse lietuvių kalbos žargonybėse ir nekirčiuotas trumpasis balsis gali variantiškai būti adaptuotas kaip ilgasis: *bymer.nis*, *bimer.nis*, -ė aut. ‘priklausantis BMW’ (plg. *..meris*, *b.meris*; rus. žarg. *бу#мер*). Kai kuriose žargonybėse įvairuoja skolinių šaknies balsiai [.] ir [.] : *atk.tinis*, -ė / *otk.tinis*, -ė (plg. rus. žarg. *отка#м*), *pakaz.chinis*, -ė . *pokaz.chinis*, -ė (plg. rus. šnek. *показы#ха*), nes rusų kalbos žodžių nekirčiuotuose skiemenyse vietoj [.] tariamas redukuotas [.] (PT, 1980, p. 25–27; Аванесов, 1984, p. 51–60). Ši ypatybė perimama ir skolinantis rusiškus žodžius, tokius variantus su [.] vartoja, matyt, raštingesni, bet jie vartosenoje retesni.

Tik dažnai vartojami hibridiniai -*inis* priesagos būdvardžiai vartosenoje konkuruoja su panašios reikšmės bendrašakniais skoliniais, pvz.: *fūfl.vas*. Šie sinonimai yra skoliniai su dariomis slaviškomis priesagomis:

-*nas* (adaptuota rus. -ный, lenk. -ny. *samad iel nas* (rus. *самодельный*);
-*ovas*, -*avas* (rus. -овый, rus. -авый, lenk. -owy. *šyz.vas* (rus. šnek. *шизо#вый*) / *šyz.vas* (GWJP, 1999, p. 493–496; PT, 1980, p. 269–276).
Taip yra, nes kai kurios priesagos iš dalies atitinka priesagos -*inis* reikšmes, pavyzdžiui, priesagos rus. -овый semantika, pvz., *pa#ковый* ‘vėžinis’.

1.3 Semantiškai neologiški būdvardžiai su priesaga -*inis*, -ė

Darių priesagų vediniams žargone, kaip ir bk, nuolat atsiranda naujų reikšmių, nemažai jų yra perkeltinės (16): *bambal.nis*, -ė ‘prastas alus, supilstytas į plastikinius butelius’ (: *..am balis*), *deb.linis*, -ė ‘nesąmoningas; prastas’ (: *deb.las*), *ai dinis*, -ė ‘niekam tikęs; nesąmoningas’ (: *gaid..*), *gr.binis*, -ė ‘prastas; nesąmoningas’ (: *gr.bas*), *..ginis*, -ė ‘puikus’ (: *jėg.*), *..minis*, -ė iron. 1. ‘visiškai girtas, dėl girtumo praradęs nuovoką’, 2. prk. ‘nesąmoningas, nesuprantamas’ (: *..ma*), *..sminis*, -ė 1. ‘labai ar nenormaliai didelis’, 2. ‘nesąmoningas’ (: *..smosas* ‘nesąmonė’), *led.nis*, -ė ‘puikus, nuostabus’ (: *..das*), *em pinis*, -ė ‘netikras’ (: *em pa*), *metal.nis*, -ė muz. ‘būdingas heavy metal muzikos stiliams’ (: *met.las*), *ie vinis*, -ė ‘nesąmoningas’ (: *ie va*), *portug.linis*, -ė menk. (krim.) ‘vilnietiškas’ (: *portug.las*), *sm.ginis*, -ė ‘puikus, išpūdingas’ (: *sm.gis*), *tulp.nis*, -ė tech. ‘skirtas jungčiai RCA’ (: *ul pė*), *ur binis*, -ė ‘išpūdingas, šaunus’ (: *ur bo*).

Pagal pavyzdžius galima apibendrinti, kad nauja reikšmė atsiranda su poreikiu nusakyti esmingą ypatybę (*ie vinis tekstas*) ar tipą, rūšį (*ul pine jungtis*).

2. Lietuvių kalbos žargono būdvardžiai su priesaga -*iškas*

Lietuvių kalbos žargone būdvardžiai su priesaga -*iškas* dažniausiai daromi iš daiktavardžių. Priesaginiai hibridai perima pamatinių žodžių

semantiką – priesaga *-iškas* nurodo išorinį ar vidinį panašumą, nors gali žymėti ir esminę ypatybę. Su priesagos *-iškas* vediniais retai konkuruoja būdvardžiai su slaviškomis priesagomis *-skas, -ovas, -avas*, pvz.: *kac.pskas, -a* ‘rusiškas’ (plg. ukr. šnek. niek. *кацапський*, lenk. šnek. niek. *kacapski*) / *kac.piškas, -a. oldsk.liškas, -a. oldsk.ūl.vas, -a* (plg. rus. žarg. *олдскуловый*), / *oldsk.ūl skas, -a* (plg. rus. žarg. *олдскулский*) ir pan. Dažniausiai situacija tokia: jei lietuvių kalbos žargone egzistuoja skolintas būdvardis su priesaga *-ovas*, su ta pačia šaknimi priesagos *-iškas* hibridinių vedinių beveik nesudaroma: **grūziškas* (plg. *grūz.vas*), **dermiškas* (plg. *derm.vas*) arba jie sporadiški, labai reti.

2.1 Anglų kalbos kilmės hibridiniai būdvardžiai su priesaga *-iškas*

Šio skyrelio vedinių pamatiniai žodžiai – hibridiniai būdvardžiai su priesaga *-iškas* – yra anglų k. kilmės, tik kai kurie gauti per rusų kalbos tarpininkavimą ir pan. (23): *andegr au ndiškas, andergr au ndiškas, undergroundiškas*,⁸ *-a* muz. ‘su andegraundo ypatybėmis’ (: *andegr au ndas*), *bab.jiškas, -a* ‘būdingas babajams’ (: *bab.jus*), *.an gliškas, -a* ‘būdingas banglui’ (: *.an glas*), *bl.keriškas, blackeriškas, -a* muz. ‘black metal stiliaus’ (: *bl.kas*), *def aul tiškas, -a* komp. ‘nustatytas standartiškai’ (: *def au ltas*), *.fiškai, deathiškas, -a* muz. ‘death metal muzikos stiliaus’ (: *.fas*), *didž.jiškas, dydž.jiškas, -a* muz. ‘skirtas didžėjavimui’ (: *didž.jus*), *.kiškas, geekiškas, -a* ‘susijęs su (džn. kompiuterių) entuziastais’ (: *.kas*), *hardk.riškas, hardcoriškas, -a* muz. ‘hardkoro stiliaus’ (: *hardk.ras*), *.om piškas, -a* ‘kompiuteriškas’ (: *.om pas*), *kompiuter.stiškas, -a* juok. ‘susijęs su kompiuteriais’ (: *kompiuter.stas*), *kr ei ziškas, -a* ‘beprotiškas’ (: *kr ei zas*), *.meriškas, -a* komp. ‘neišmanėliškas’ (: *.meris*), *.miškas, -a* komp. ‘neišmanėliškas’ (: *.ma*), *.zeriškas, loseriškas, luseriškas, -a* ‘nevykėliškas’ (: *.zeris*), *oldsk.liškas, old schooliškas, -a* ‘kaip būdinga oldskūlui’ (: *oldsk.las*), *.psiškas, -a* ‘būdingas popsui’ (: *.psas*), *pi.riškas, -a* ‘susietas su propagandišku populiarinimu’ (: *pi.ras*), *pr.fiškas, -a* ‘profesionalus’ (: *pr.fas*), *tr.šiškai, thrashiškas, -a* muz. ‘būdingas thrash metal stiliaus muzikai’ (: *tr.šas*).

Pagal pavyzdžius galima matyti, kad būdingiausia būdvardžių reikšmė ‘panašus į pamatinio žodžiu pasakytą daiktą’: dažnai apibūdinamas muzikos stiliaus (*hardk.riškas vokalas, tr.šiškai dainavimas*), asmens (*.zeriškas mentalitetas, l.meriškas klausimėlis*) ar kt. panašumo ypatybė. Kai kurie daiktavardiniai priesagos *-iškas* hibridai gali turėti dvejopą reikšmę: reikšti tiek esmines ypatybes (*didž.jiškas* ‘skirtas didžėjavimui’), tiek panašumą (*didž.jiškas* ‘būdingas didžėjams’). Tokiais atvejais šie vediniai priartėja prie priesagos *-inis* būdvardžių, gali virsti jų sinonimais.

Hibridai gali būti laipsniuojami vientisine priesagine forma: *Miela, bet grupė GROL daro tai mieliau. Lenkams pavyksta skysčiau, t. y. gal defiščiau. // Atvirai pasakius, jis, kaip menininkas, galėjo sugalvoti ką nors ir “kreiziškiau”*. Yra dėsninga, kad būtent su visiškai neadaptuotomis ar adaptuotomis tik grafiškai ir fonetiškai formomis sudaromos samplaikinės aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnių formos dažniau negu su morfologiškai adaptuotomis pridedant priesagą. Pvz.,

nėra retos samplaikinės laipsnio formos *labi au kr ei zi, labi au crazy* bdv. ‘labiau beprotiškas’: *susirasti visiškai prie bendros estetikos nederančią vietą. kuo labiau kreizi ir random, tuo geriau // paaiškinkite prašau, kokie vertinimo kriterijai turi būti? kuo labiau CRAZY turi būti ar kaip?* – bet samplaikinės formos, pvz., **labiau kreiziškas* nėra vartojamos, yra laipsniuojama vientisine priesagine forma.

2.2 Slaviškos kilmės hibridiniai būdvardžiai su priesaga -iškas

Dėl slavų kalbų bendrumo ne visada aišku, iš kurios kalbos atėjo žodis, nes dažnai lenkų kalbos žodis paskolintas netiesiogiai, bet per baltarusių kalbą. Taip pat skolinio atitikmuo gali būti visose trijose slavų kalbose (baltarusių, lenkų, rusų), todėl jo kilmės nustatymas dar sunkesnis. Šio skyrelio vedinių pamatiniai žodžiai dažniausiai yra rusų k. kilmės, bet pasitaiko ir per lenkų, baltarusių ar rusų kalbos tarpininkavimą paskolintų būdvardžių pamatinių žodžių iš kitų kalbų (40): *bach.riškas*, -a ‘būdingas bachūrai’ (: *bach.ras*), *bard.kiškas*, -a ‘netvarkingas’ (: *bard.kas*), *.om žiškas*, -a ‘valkataiškas’ (: *.om žas*), *burli.kiškas*, -a menk. ‘rusiškas’ (: *burli.kas*), *dalbaj.biškas*, -a ‘netikęs’ (: *dalbaj.bas*), *.iel ciškas*, -a ‘būdingas dielcui’ (: *dielcas*), *dolboj.biškas*, -a ‘netikęs’ (: *dolboj.bas*), *..chiškas*, -a ‘netikęs’ (: *..chas*), *..fiškas*, *fifiškas*, -a ‘būdingas fyfoms’ (: *..fa*), *for siškas*, -a ‘būdingas forsui’ (: *.or sas*), *fūfli.kiškas*, -a ‘suklastotas’ (: *fūfli.kas*), *..fliškas*, -a ‘suklastotas’ (: *..flas*), *kac.piškas*, -a niek. ‘rusiškas’ (: *kac.pas*), *.ie viškas*, -a ‘netikęs’ (: *.ie vas*), *litovciškas*, -a ‘lietuviškas’ (: *lit.vcas*), *..chiškas*, -a ‘netikėliškas’ (: *..chas*), *mar.ziškas*, -a ‘būdingas marozui’ (: *mar.zas*), *.en tiškas*, -a ‘būdingas policininkui’ (: *.en tas*), *nach.liškas*, -a ‘įžūlus’ (: *nach.las*), *pac.niškas*, -a ‘būdingas paaugliui’ (: *pac.nas*).

Žargone kintamosios ypatybės būdvardžiai laipsniuojami vientisine priesagine forma: aukštesniojo laipsnio priesaga -*esnis*, -ė *.fyfišk.snis*, -ė ‘būdingesnis fyfai’), aukščiausiojo laipsnio priesaga -*iausias*, -ia *.fyfiški au sias*, -ia ‘būdingiausias fyfai’): *Nes su jais atrodo kaip fyfiskesnė. // administracija nusprendė surengti fyfiskiausiu nuotraukų konkursą.*

2.3 Semantiškai neologiški būdvardžiai su priesaga -iškas

Didžiosios dalies šio skyrelio būdvardžių pamatiniai daiktavardžiai yra pejoratyvūs semantiniai neologizmai (*budulis*, *grybas*, *invalidas*, *lopas* – ‘kvailys’; *lempa*, *pieva* – ‘nesąmonė’) (17): *blond.niškas*, -a ‘naivus, paikas’ (: *blondinė*), *bud.liškas*, -a ‘bukagalviškas’ (: *bud.lis*, -ė), *chr.niškas*, -a ‘prasigėręs, girtuokliškas’ (: *chr.nius*, plg. DLKŽ *chroniškas* ‘lėtinis; nuolatinis’), *.au niškas*, -a ‘silpnaprotiškas’ (: *.au nas*, -ė), *deb.liškas*, -a ‘netikęs’ (: *deb.las*, -ė), *.ai diškas*, -a ‘blogas’ (: *gaid.*), *gr.biškas*, -a ‘prastas’ (: *gr.bas*), *inval.diškas*, -a ‘nenormalus’ (: *inval.das*, -ė ‘kas nenormalus’), *.ur viškas*, -a ‘kekšiškas; prastas’ (: *.ur va*), *.em piškas*, -a ‘nesąmoningas’ (: *.em pa* ‘nesąmonė’), *..piškas*, -a ‘netikęs’ (: *..pas*, -ė), *žiškas*, -a kal. krim. ‘skundeiviškas’ (: *ožys*), *.ie viškas*, -a ‘nesąmoningas’ (: *.ie va*). Iš visų išsiskiria keli savitesni būdvardžiai:

darybiškai netipiškas *..giškas*, -a ‘šaunus’ (: *..ga* prv. ‘puikiai’, bdv. ‘puiku’, plg. LKG, 1965, p. 559), *portug.liškas*, -a menk. (krim.) ‘vilnietiškas’ (plg. *portug.las* kal. krim. ‘vilnietis; negrynas lietuvis, puslenkis’). Taip pat naujos būdvardžių reikšmės gali būti verstinės: *..riškas* (plg. ang. tech. *male* ‘įeinantis į kitą detalę, apgaubiamas’) 1. tech. ‘įkišama jungtis’, 2. graf. ‘įkišamas į aerosolinių dažų flakoną antgalis’; *..teriškas* (plg. ang. tech. *female* ‘apimantis’) 1. tech. ‘jungtis su vidiniu lizdu, jungtimi’, 2. graf. ‘užmaunamas ant aerosolinių dažų flakono antgalis’: *Turiu vyrišką nitrą, ar turi moterišką kepsą?*

Visi semantizmai yra arčiausiai bk sistemos, todėl dažniausiai būdvardžiai yra laipsniuojami vientisine priesagine forma: *mytas gavos jegiskas, pratesimas dar jegiskesnis, o vabaliukai buvo jegiskiausi... // zalgiry buvo lopas tai dar i nba vaziaavo dar lopiskesnis pasidare.*

3. Subūdvardėję dalyviai

Atributyvinių ir subūdvardėjusių dalyvių vertinimas žodynuose ir gramatikose nėra nuoseklus: prie kai kurių nurodoma santrumpa dlv. ar part. (lot. *participium* ‘dalyvis’), nors dalyvis nėra kalbos dalis (pvz., *nedašutęs*, -usi ‘apykvailis’, *pasileidęs*, -usi, *suaugęs*, -usi, *valgomas*, -a), kiti šios santrumpos neturi (*pasiutęs*, -usi, *netikęs*, -usi) (plg. DLKŽ, 1993; DLKŽe; LKŽe). Nėra lengva suprasti, kodėl *tikęs*, -usi, pateikiamas DLKŽe kaip būdvardis, o LKŽe kaip dalyvis. LKŽe dažni vartosenoje subūdvardėję dalyviai (pvz., *prakeiktas*, -a, *prislėgtas*, -a, *pavėluotas*, -a ir pan.) nėra vertinami kaip būdvardžiai, nors pateikiamuose pavyzdžiuose vartojama aiškiai būdvardiškai, pvz., *prakeiktas*, -a ‘nelaimingas’: *Laimė, kad gyvulys nesupranta savo prakeiktos (nelaimingos, baisios) dalies.* (plg. Markevičius, 2012, p. 147). Bk atributyvinė vartosena yra susijusi su kylančiomis iš veiksmo ypatybėmis: jei ši ypatybė yra nuolatinė, tokių dalyvių būdvardiškumas stiprėja ir gali pradėti dominuoti, būdvardėdami netenka laiko ir rūšies kategorijų reikšmės (plg. Paulauskienė, 2007, p. 52; Klimas, 1993, p. 22). Bk būdvardinė vartosena būdingesnė neveikiamosios rūšies dalyviams: jie priartėja prie būdvardžių, kai į pirmą vietą iškyla rezultatinės ypatybės reikšmė, o ryšys su pasyviu veiksmu apmenksta, taip pat reikšmė tampa labai apibendrinta.

3.1 Lietuvių kalbos žargono subūdvardėję veikiamosios rūšies dalyviai

Lietuvių kalbos žargone dažniausiai būdvardėja iš priešdėlinių intranzityvinių veiksmazodžių padarytos rezultatinės reikšmės veikiamosios rūšies būtojo kartinio laiko dalyviai⁹. Įprastai atributyviniai būtojo kartinio laiko dalyviai žymi ankstesnio veiksmo ypatybę, bet jei dominuoja rezultatinės ypatybės reikšmė – ypatybės ryšys su ankstesniu veiksmu yra silpnas. Subūdvardėjusiems ar būdvardėjantiems būtojo kartinio laiko dalyviams tampa neaktualūs rūšies ir laiko aspektai, vyrauja rezultatinė ypatybės reikšmė, tokia reikšmė visada platesnė, apibendrinta, pvz., ‘netikęs; nenormalus; kvailas’: *nedak.pęs*, -usi¹⁰, *nedaš.tęs*, -usi, *nuči*

uo žęs, -usi, nup.žęs, -usi, nusir.vęs, -usi, pači uo žęs, -usi, priči uo žęs, -usi, pripl au kęs, -usi. Systra irgi tokia nedašutus, visa šeiminelė pagerinta. // matosi kad ne tik nedakepes bet ir glusius kaip reta.). Žargone retai būdvardišką rezultatinės ypatybės reikšmę turi nepriešdėlinės formos, pvz., či uo žęs, -usi 'kuoktelėjęs'. Žargone subūdvardėję būtojo kartinio laiko dalyviai laipsniuojami tik samplaikinėmis laipsnio formomis, pvz., labiau pripl au kus 'nenormalesnė', labiausiai nuči uo žus 'beprotiškiausia': *Man atrodo ta boba dar labiau priplaukus, nei atrodo. // Sveikinu, labiausiai nučiuožus ir padūkus grupioke-raganaite!*

3.2 Lietuvių kalbos žargono subūdvardėję būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyviai

Žargone adjektyvacija yra būdingesnė neveikiamosios rūšies dalyviams, tokių apibendrintos reikšmės subūdvardėjusių dalyvių reikšmė nutolsta, tampa net homonimiška, plg. *nedadarytas, -a* reikšmės:

1. 'neužbaigtas, nepadarytas iki galo': Mintis įdomi, gražus modelis, tik apšvietimo nevienodumas krenta į akis, nedadarytas darbas, nes dešinėj pusėj ranka ryškiai per šviesi.
2. 'niekam tikęs, kvailas': Pagal tavo kalbos kultūrą, grynai Kauno morozo komentaras, kavenskas nedadarytas esi tai patylek.

Lietuvių kalbos žargone yra nemaža grupelė subūdvardėjusių dalyvių su slavišku priešdėliu *da-* (lenkų k. *do-*, rusų k. *до-*, baltarus. *да-*), jie vartojami šio priešdėlio reikšmėmis: 'užbaigtas pradėtas veiksmas', 'atliktas iki galo', 'pasiektas veiksmo tikslas, riba' (Lemchenas, 2011, p. 488; SJP, 1965, p. 157; Крапива, 2003, p. 734). Žargonybės *dadr.žtas, -a, d.knistas, -a, d.kruštas, -a, d.pistas, -a* vartojamos reikšmėmis 'sukleręs, sunešiotas' (*nepastebejau jokios ispudingos traukos, tik supratau kad variklis jau dapistas*) ir 'niekam tikęs, prastas' (*Pirkai ne is turgaus o is lauzyno, o stumi del to kad pas pati dknistas mersas ir pavydas per krastus verziassi*). Žargonybės *dadr.žtas, -a, d.knistas, -a, d.kruštas, -a* gali būti vertinamos ir kaip vulgarizmo *dapistas, -a* eufemistiniai perdirbiniai ar vertiniai, plg. rus. vulg. *доёбанный* (Квеселевич, 2005, p. 215).

Minėti subūdvardėję priešdėliniai dalyviai su neiginiu *ne-* turi perkeltinę reikšmę 'nevykęs, prakeiktas, nelaimingas; paikas, siauraprotis', dalis jų yra rusų k. vulgarizmo *недоёбанный* vertiniai ar eufemistiniai substitutai: *nedadar.tas, -a* (: *nedadar.ti*, plg. rus. vulg. *недоделанный*), *nedadr.žtas, -a* (: *nedadr.žti*), *nedad ur tas, -a*¹¹ (: *nedad ur ti*), *nedaj.bintas, -a* (: *nedaj.binti*), *ned.knistas, -a* (: *nedakn.sti*), *ned.kruštas, -a* (: *ned.krušti*), *ned.pistas, -a* (: *nedap.sti*, plg. rus. vulg. *недоёбанный*), *nedar.rintas, -a* (: *nedar.rinti*). Pvz.: *Pats tu kaimietis nedadurtas, grisk i Lietuva, dirbk cia // Kas varo ant NL tie gaidžiai nedarurinti!*

Subūdvardėję dalyviai su priešdėliais *nu-, pa-, per-, pra-*: *..kruštas, -a* 'sudėvėtas, nudrengtas; niekam tikęs', *padr.žtas, -a* 'padėvėtas; nudrengtas', *.er pistas, -a* (plg. rus. vulg. *непереёбанный*) 'sudėvėtas; niekam tikęs', *pradr.žtas, -a* 'nujotas; niekam tikęs'. Subūdvardėjęs dalyvis

pr.pistas, -a vertintinas kaip vulgarizmo rus. vulg. *поёбанный* vertalas, nes pasiskolino ir didžiąją dalį reikšmių: 1. ‘bjaurus; prakeiktas’ (*jie kūrė nuostabią muziką, sukūrė savo judėjimą, o tu tiesiog esi prapistas hipsteris be jokio tikslo ir prasmės*), 2. ‘sugadintas, suvarytas; sulaužytas’ (*krė ant mano mašinos (mazda 323F) prapista tarpinė po galva, todėl dūmija baltais dūmais*), 3. ‘prarastas, išeikvotas’ (*Jaunas treneris, 38 metai, turi daug potencialo ir bla bla bla ir taip aišku kad eurolygos sezonas prapistas*).

Nemažai yra subūdvardėjusių dalyvių su priešdėliu *su-*. *sudr.žtas*, -a ‘sudėvėtas, sugadintas’ (: *sudr.žti*), *subj.bintas*, -a, ‘netikęs, sugadintas’ (: *subj.binti*), *s.kr(i)uštąs*, -a ‘netikęs, sumautas’ (: *sukr(i).šti*), *..pistas*, -a ‘bjaurus; prakeiktas’ (: *sup.sti*), *sur.rintas*, -a ‘bjaurus; prakeiktas’ (: *sur.rinti*).

Žargone yra savitų neskolintų būdvardėjančių dalyvių, turinčių ir enantioseminę (priešingą) reikšmę, pvz., *nur au tas*, -a 1. ‘netikęs, prastas’: *Nurautas grafiteris, tai kas lievai ar beryšiovai piešia*. 2. ‘smagus’: *Into the wild- nurautas filmas apie keliones, labai patiko*. Pasitaiko ir labai siaurai vartojamų (tik krim.) subūdvardėjusių dalyvių: *užfaršmačintas*, -a, *užpam.jintas*, -a (plg. rus. žarg. *запомоенный*) reikšmė ‘niekingas; sukompromituotas, paniekintas’. Žargone yra ir tokių būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvių, kurie turi daiktavardėjimo požymių, pvz., *sk.stas* (plg. rus. krim. žarg. *бпумый* ‘reketininkas’) ‘kas labai trumpai nusikirpęs, banditiškos išvaizdos ir elgesio pan.’: *bmw ir skustas užh vairo, jau seniai nuvalkiotas stereotipas, skusti ir su storais lenciugais, persedo i kitas tackas, mersai, lexusai // atsisuko toks skustas, kvadratinis ir jau gerai apsiforminęs, užtvėrė kelią ir pradėjo keiktis ir šaukti*.

Jei reikia nurodyti ypatybės kiekio skirtumą, dažni vartosenoje žargoniniai subūdvardėję dalyviai laipsniuojami vientisine priesagine forma, pvz., *supistas* ‘netikęs, prastas’ *supist.snis supisči au sias*. *Zinok integra yra supistesne nei civicas. // servas gal ir geras bet admin finalman tai pats supisciausias nieko visiskai neleidžia*. Taip pat tokie dalyviai gali būti laipsniuojami ir samplaikinėmis laipsnio formomis (aukštesnysis laipsnis su *labiau*, aukščiausiasis su *labiausiai*): *Kas liečia vidinę būseną, tai ji dar labiau supista nei mano gyvenimas*.

Nagrinėti subūdvardėję ar būdvardėjantys dalyviai išsiskiria dviem aiškiais požymiais: (1) nuolatine ypatybe, (2) neaktualia laiko ir rūšies kategorija. Jei pakeistume laiką – *pripl au kęs* ‘kvaishas’ *priplaukiantis*. *sudrožtas* ‘sugadintas’ *sudrožiamas*. *nur au tas* ‘netikęs, prastas’ *nuraunamas* – nuolatinės ypatybės reikšmė dingtų.

Išvados

1. Atrinkus ir suklasifikavus priesaginius būdvardžius iš Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodyno, nustatyta, kad pačios dariausios hibridinių būdvardžių priesagos taip pat yra -inis, -ė ir -iškas, -a. Žargonybės išlaiko priesagų būdingiausias darybines reikšmes: -iškas, -a – ‘panašus į pamatiniu žodžiu pasakytą daiktą’: maroziškas, -a ‘būdingas marozui’; -inis, -ė – ‘padarytas, kilęs iš pamatiniu žodžiu pasakyto daikto’:

neržaveikinis, -ė 'iš nerūdijančio plieno'. Išimtinai, kaip ir bk, žargone priesaga -inis, -ė irgi gali reikšti ypatybę pagal panašumą (kacapis brudas). Svarbu pabrėžti, kad kitų lietuviškų priesagų vedinių žargone visai nedaug: -(i)uotas (4), -ingas (1), -inas (1). Tikėtina, kad žargono sistemoje bk priesagų -ingas, -ėtas, -ytas, -otas, -uotas specifines reikšmes iš dalies realizuoja dažni skolinti vediniai su slaviškomis priesagomis ar tų priesagų hibridai:

-ovas (rus. -овый, lenk. -owy) jėgovas, -a, beryšiovas, -a, fuflovas, -a;

-nas (rus. -ный, lenk. -ny) chaliavnas, -a;

-skas (rus. -ский, lenk. -ski) amerikanskas, -a ir kt.

Tokie hibridiniai sinonimai gali būti ir su anglų kalbos kilmės šaknimis, pvz., kreizovas, -a / kreiziškas, -a 'šaunus, originalus; keistas, beprotiškas', plg. angl. šnek. crazy. Pagrečiui vartojamos tiek adaptuotos fonetiškai (kreizi), tiek visiškai neadaptuotos crazy formos kontekstiškai irgi gali išreikšti priesagų -inis, -iškas reikšmes: kreizi (crazy) muzika – (1) kreiziška muzika 'keista, pašėlus; beprotiška muzika', (2) kreizinė muzika 'nesąmoninga, nesuprantama muzika'.

2. Atliktas tyrimas atskleidžia, kad skoliniai afiksine adaptacija yra priderinami prie kalbinės sistemos ir adaptacinės ypatybės yra nulemtos aiškių dėsnų: (a) žargoniniai hibridai sudaromi pagal darybinius modelius (išlaiko priesagų -iškas ir -inis svarbiausias reikšmes), (b) žargoniniai kintamosios ypatybės būdvardžiai laipsniuojami vientisine priesagine forma.
3. Dažniausia skolinių iš anglų kalbos afksinio adaptavimo priesaga žargone yra -inis: su ja daugiausiai (67) anglų kalbos kilmės hibridinių būdvardžių, slaviškos kilmės hibridinių būdvardžių su šia priesaga žymiai mažiau (34). Toks dėsnų nulemtas fakto, kad priesagos -inis reikšmes iš dalies realizuoja dažni žargone skolinti vediniai su slaviškomis priesagomis. Priesagos -iškas hibridų pasiskirstymas kitoks: anglų kalbos hibridinių būdvardžių su priesaga -iškas beveik dvigubai (23) mažiau negu slaviškos kilmės šios priesagos hibridų (40). Pasitaikantis anglų ir slaviškos kilmės priesaginių hibridų sinonimiškumas nenurodo darybinių reikšmių sutapimo: -inis hibridai nurodo rūšinę, išskiriamąją ypatybę pagal santykį su pamatiniu žodžiu reiškiamu dalyku, o -iškas hibridai žymi ir rūšį, ir būdingus panašumo ar esminius požymius.
4. Semantiškai neologiški priesagos -inis (16) būdvardžiai dažniausiai reiškia rūšį, tipinę ypatybę, o priesagos -iškas vediniai (17) dažniausiai apibūdina pejoratyviai.
5. Lietuvių kalbos žargone labiausiai linkę būdvardėti neveikiamosios rūšies dalyviai (25), subūdvardėjusių veikiamosios rūšies dalyvių nedaug (9). Subūdvardėję

neveikiamosios rūšies dalyviai dažniausiai turi neigiamą perkeltinę reikšmę ar vartojami kaip vulgarizmų substitutai.

Leksikografiniai šaltiniai

Czeszewski, M., 2006. Słownik polszczyzny potocznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

DLKŽ 1993 – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Red. S. Keinys. Vilnius: LKI.

DLKŽe – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 2012. Red. S. Keinys. Vilnius: LKI. Elektroninis variantas, 2015 (atnaujinta versija, 2017). Prieiga: lkiis.lki.lt/dabartinis.

Kudirka, R., 2012. Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodynas. Kaunas: „Technologija“.

Lemchenas, Ch., 2011. Didysis rusų–lietuvių kalbų žodynas. Vilnius: MELI.

LKŽe – Lietuvių kalbos el. žodynas. Red. G. Naktinienė. Vilnius: LKI. Prieiga: <http://www.lkz.lt>.

OEDe – Oxford English e-Dictionary. Ed. J. Simpson. Prieiga: <https://www.oed.com>.

SJP 1965 – Słownik języka polskiego: D–G. T. II. Red. W. Doroszewski. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Квеселевич, Д., 2005. Толковый словарь ненормативной лексики русского языка. Москва: «Астрель».

Крапіва, К., Падлужный, А., И. 2003. Беларуская–рускі слоўнік: А–З. Т. I. Мінск: Беларуская Энцыклапедыя

Agnosce

Straipsnis parengtas vykdant VLKK 2019–2021 m. finansuojamą projektą „Lietuvių kalbos žargono lingvistinės ypatybės“

Literatūra

Ambrazas, S., 2003. Būdvardžių su priesagomis -ingas, -inis ir -iškas istoriniai ryšiai. *Baltistica*, 37 (1), p. 17–22. Prieiga: <http://www.baltistica.lt/index.php/baltistica/article/view/631> [Žiūr. 2020 10 15].

DLKG 2005 – *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Red. V. Ambrazas, Vilnius: MELI.

Gaivenis, K., 1991. Ar priesagos -inis būdvardžiai reiškia panašumą? *Kalbos kultūra*, 61, p. 32–33.

GWJP 1999 – *Gramatyka współczesnego języka polskiego: Morfologia*. T. 2. Red. R. Grzegorzczkova, R. Laskowski, H. Wróbel. Warszawa: Naukowe PWN.

Keinys, S., 1999. *Bendrinės lietuvių kalbos žodžių daryba*. Šiauliai: ŠU leidykla.

Keinys, S., 2005. *Dabartinė lietuvių terminologija*. Vilnius: LKI.

- Keinys, S., 2007. Gyvasis skolinių priderinimas ir teikybą. *Žmogus ir žodis*, 1, p. 70–74. Prieiga: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LD-B-0001:J.04~2007~1367159704238/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content> [Žiūr. 2020 11 15].
- Klimas, A., 1993. *Lietuvių kalbos dalyvių vartosena*. Vilnius: MELI.
- Kniūkšta, P., 1976. *Priesagos -inis būdvardžiai: daryba, reikšmės, gramatiniai sinonimai*. Vilnius: „Mokslas“.
- Kniūkšta, P., 2001. Būdvardžiai su formantais -alinis, -arinis, -yvinis, -atinis. In: *Kalbos vartosena ir tvarkyba*. Vilnius: LKI, p. 413–417.
- Kregždys, R., 2016. *Lietuvių kalbos polonizmo žodynas*. Vilnius: LKI.
- Kudirka, R., 2019. Lietuvių kalbos žargono priesaginių prieveiksmių morfologija ir adaptacinės ypatybės: priesagos -ai hibridiniai vediniai iš priesaginių rusų kalbos kilmės būdvardžių. *Respectus Philologicus*, 36 (41), p. 47–59. Prieiga: <https://www.zurnalai.vu.lt/respectus-philologicus/article/view/14627/13596> [Žiūr. 2020 12 15]. <http://dx.doi.org/10.15388/RESPECTUS.2019.36.41.22>.
- Kudirka, R., 2020. Lietuvių kalbos žargono priesaginių prieveiksmių morfologinė adaptacija: priesagos -ai hibridiniai vediniai iš būdvardžių su priesaga -iškas ir nepriesaginių būdvardžių. *Taikomoji kalbotyra*, 14, p. 21–32. Prieiga: <https://www.journals.vu.lt/taikomojikalbotyra/article/view/18394> [Žiūr. 2020 10 15]. <https://doi.org/10.15388/Taikalbot.2020.14.2>.
- Kudirka, R., 2021. Lietuvių kalbos žargono suprieveiksmėję žodžių junginiai ir suaugtiniai prieveiksmiai bei jų adaptacinės ypatybės. *Acta Linguistica Lithuanica*, 83, p. 272–309. Prieiga: <http://journals.lki.lt/actalinguisticalithuanica/article/view/2052> [Žiūr. 2021 01 15]. <https://doi.org/10.35321/all83-13>.
- Lanza, S. M., 2011. Morfologinė italizmo adaptacija lietuvių kalboje. *Kalbos kultūra*, 84, p. 202–213.
- LKE 1999 – *Lietuvių kalbos enciklopedija*. Red. V. Ambrazas. Vilnius: MELI.
- LKG 1965–1971 – *Lietuvių kalbos gramatika*. T. I–II. Red. K. Ulvydas. Vilnius: „Mintis“.
- Markevičius, A., 2012. Kalbos dalių paribio problemos. *Acta Linguistica Lithuanica*, 67, p. 140–155. Prieiga: <http://journals.lki.lt/actalinguisticalithuanica/article/view/985/1075> [Žiūr. 2021 01 15].
- Pakerys, A., 1994. *Akcentologija: daiktavardis, būdvardis*. D. 1. Kaunas: „Šviesa“.
- Pakerys, J., 2016. Morphological adaptation of adjectival borrowings in modern Lithuanian. *Baltistica*, 51 (2), p. 239–269. Prieiga: <http://www.baltistica.lt/index.php/baltistica/article/view/2273/2258> [Žiūr. 2020 11 18].
- Paulauskienė, A., 2007. *Lietuvių kalbos morfologijos pagrindai*. Kaunas: „Technologija“.
- Pažūsis, L., 2009. Priesagos -inis būdvardžių ir priesagos -(in)iai prieveiksmių aktyvizacija Šiaurės Amerikos lietuvių kalboje. In: *Šiaurės Amerikos lietuvių kalba: dvikalbystės sąlygojamų reiškinių tyrinėjimai*. Vilnius: VU leidykla, p. 84–95.
- Ryklienė, A., 2000. Nauji nekaitomi žodžiai dabartinėje lietuvių kalboje. *Acta Linguistica Lithuanica*, 42, p. 22–32. Prieiga: <http://journals.lki.lt/actalinguisticalithuanica/article/download/1265/1345> [Žiūr. 2020 11 18].

- Skardžius, P., 1996. *Rinktiniai raštai. Lietuvių kalbos žodžių daryba*. T. 1. Vilnius: MELI.
- Urbutis, V., 1999. Adaptacinė afiksacija. In: *Lietuvių kalbos enciklopedija*. Red. K. Morkūnas. Vilnius: MELI, p. 15–16.
- Vaskelienė, J., Kučinskienė, R. 2012. Dabartinės lietuvių kalbos būdvardžių darybiniai sinonimai. *Žmogus ir žodis*, 14 (1), p. 153–161.
- Аванесов, Р. И., 1984. *Русское литературное произношение*. Москва: «Просвещение».
- РГ 1980 – *Русская грамматика. Фонетика. Словообразование. Морфология*. Т. 1. Ред. Н. Ю. Шведова. Москва: «Наука».

Santrumpos

angl.: anglų k

baltarus: baltarusių k

bdv: būdvardis

graf.: grafitininkų

kal.: kalėjimo

kar.: kareivių

krim.: kriminalinis

lenk.: lenkų k.

rus.: rusų k.

ukr.: ukrainiečių k.

žarg.: žargono

Notes

- 1 Reikšmė pagal panašumą būtų *vaikiški rūbai* ‘tokie kaip vaikų, bet ne vaikų’.
- 2 Lietuvių kalbos žargonybių kirčiuoto skiemens pagrindas (balsis, dvibalsis, dvigarsis) yra pabrauktas. 3 Žvaigždute žymima neegzistuojanti žodžio forma.
- 3 Žvaigždute žymima neegzistuojanti žodžio forma.
- 4 Tas pats pasakytina ir apie prieveiksnius: *crazyišškai**, *crazy’išškai** (vartojamas tik *kr ei zīškai*), veiksmažodžius: *crazyėti**, *crazy’ėti** (vartojamas tik *kr ei zėti*).
- 5 Šis būdvardis turi vokiečių kalbos kilmės homonimą *kr ei zinis*, -ė tech. ‘skirtas el. diskiniam medžio pjūklui’ (: *kr ei zas*, plg. vok. *die Kreissäge* ‘el. diskinis pjūklas’, *kreisen* ‘suktis’); toks vok. k. kilmės hibridinis būdvardis vienintelis, tad atskiru poskyriu neišskirtas.
- 5 Šis būdvardis turi vokiečių kalbos kilmės homonimą kreizinis, -ė tech. ‘skirtas el. diskiniam medžio pjūklui’ (: *kreizas*, plg. vok. *die Kreissäge* ‘el. diskinis pjūklas’, *kreisen* ‘suktis’); toks vok. k. kilmės hibridinis būdvardis vienintelis, tad atskiru poskyriu neišskirtas.
- 6 Dėl ribojamos straipsnio apimties daugiau kaip 20 pavyzdžių nėra galimybės pateikti.
- 7 Iliustraciniai pavyzdžiai neredaguoti, pavyzdžiai atskiriami ženkle //.
- 8 Fonetiškai neadaptuotų rašto kalbos variantų kirčiuotas skiemuo nežymimas.

- 9 Analogiškai ir bk, plg.: *kuoktelėjęs, -usi, paliejęs, -usi, apsileidęs, -usi* (LKG, 1971, p. 336).
- 10 Hibridas *nedakepęs, -usi* LKŽe įdėtas kaip dalyvis (part.) reikšme ‘apykvailis’.
- 11 Hibridas *nedadurtas, -a* ‘apykvailis’ LKŽe įdėtas kaip būdvardis.